

VĂN HỌC GEN Z – TIẾNG NÓI CỦA THẾ HỆ TRƯỞNG THÀNH TRONG THỜI ĐẠI SỐ

Nguyễn Thị Thanh Huyền, Trần Kim Chi, Dương Minh Yến Trang
Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Tóm tắt: Văn học Gen Z là dòng văn học gắn với thế hệ sinh ra và lớn lên trong thời đại số (khoảng 1997–2012), vừa là những tác giả trẻ sáng tác, vừa là độc giả đương thời tiếp nhận. Đây là tiếng nói của một thế hệ mới, phản ánh tâm tư, khát vọng cá nhân đồng thời khắc họa bức tranh đa chiều của xã hội hiện đại. Hạt nhân trong sáng tác Gen Z là đời sống thường nhật và cảm xúc cá nhân, được thể hiện qua lối viết tự do, gần gũi và giàu tính nhân văn. Sự bùng nổ của công nghệ và mạng xã hội không chỉ tạo điều kiện cho Gen Z lan tỏa tác phẩm, mà còn góp phần hình thành thói quen đọc – viết mới, khiến văn học trở thành không gian đồng cảm, chia sẻ và sáng tạo. Văn học Gen Z bước đầu nhận được sự tiếp nhận tích cực từ công chúng, cho thấy sức sống và ảnh hưởng ngày càng rõ nét trong đời sống văn học Việt Nam đương đại. Dù còn đối diện nhiều thách thức, thế hệ sáng tác này đang khẳng định bản sắc và mở ra triển vọng mới, góp phần định hình diện mạo văn học Việt Nam trong thế kỉ XXI.

Từ khóa: Sáng tạo; sự đồng cảm; thời đại số; tiếng nói thế hệ; văn học gen Z.

Nhận bài ngày: 12.10.2025, gửi phản biện, chỉnh sửa và duyệt đăng ngày 29.12.2025

Liên hệ tác giả: Nguyễn Thị Thanh Huyền; email: huyenntt@daihocthudo.edu.vn

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Văn học Việt Nam hiện đại đã trải qua một tiến trình phát triển phong phú, từ đầu thế kỉ XX đến nay luôn gắn liền với những biến động lớn của lịch sử và xã hội. Giai đoạn 1930 – 1945 mở ra hệ hình văn học mới, kế thừa truyền thống dân tộc nhưng đồng thời mang trong mình khát vọng dân chủ và canh tân đất nước. Từ 1945 đến 1975, văn học gắn bó chặt chẽ với lí tưởng cách mạng, phản ánh hiện thực chiến đấu và khát vọng giải phóng dân tộc. Sau 1975, ngòi bút dần chuyển hướng từ chủ nghĩa anh hùng sang chủ nghĩa nhân văn, tập trung tái hiện đời sống con người trong công cuộc xây dựng đất nước. Bước sang cuối thế kỉ XX và đầu thế kỉ XXI, xu hướng hiện đại hóa và dân chủ hóa đã đưa văn học Việt Nam hòa nhập sâu hơn vào dòng chảy thế giới.

Trong bối cảnh đó, văn học Việt Nam thế kỉ XXI đang khoác lên mình diện mạo mới, nơi truyền thống, hiện đại và hậu hiện đại cùng dung hợp. Đặc biệt, sự xuất hiện của thế hệ Gen Z – những người sinh ra và trưởng thành trong thời đại số – đã mang lại cho văn học một nguồn sinh lực mới. Gen Z không chỉ tham gia sáng tác mà còn định hình những cách thức tiếp nhận văn học mới, với giọng điệu, phong cách và chủ đề phản ánh trực tiếp đời sống hiện đại: công nghệ, đa dạng văn hóa, vấn đề xã hội và những cảm xúc cá nhân. Nghiên cứu văn học Gen Z vì thế không chỉ giúp chúng ta hiểu rõ hơn tiếng nói của một thế hệ trẻ mà còn mở ra những hướng tiếp cận mới cho văn học Việt Nam trong tương lai.

2. NỘI DUNG

Gen Z¹ (hay Thế hệ Z) là nhóm người sinh ra trong giai đoạn khoảng từ năm 1997 đến 2012 (một số nguồn mở rộng từ 1995 đến 2015). Đây là thế hệ trưởng thành trong bối cảnh Internet, công nghệ số và mạng xã hội bùng nổ, vì thế còn được gọi bằng nhiều tên khác như *iGeneration*, *Digital Natives*, *Zoomers*... Gen Z có tư duy cởi mở, khả năng thích nghi nhanh, đề cao sự đa dạng văn hóa và có ý thức rõ rệt về bản thân cũng như các vấn đề xã hội. Tại Việt Nam, Gen Z chiếm khoảng 25% lực lượng lao động, tức khoảng 15 triệu người, góp phần quan trọng trong các lĩnh vực sáng tạo và tri thức.

¹ <https://vi.wikipedia.org>

Khi nói đến “văn học Gen Z”, có thể hiểu đây là dòng văn học do chính thế hệ Z sáng tác và thể hiện tiếng nói của họ, đồng thời cũng bao gồm những tác phẩm viết cho, viết về hoặc được thế hệ Z tiếp nhận. Văn học Gen Z vì vậy phản ánh trực tiếp nhịp sống hiện đại, sự tác động của công nghệ, cùng những trải nghiệm, cảm xúc và khát vọng của một thế hệ lớn lên giữa thời đại nhiều biến động.

2.1. Công nghệ, mạng xã hội – yếu tố thúc đẩy sự phát triển và những kịch bản cho văn học Gen Z

Gen Z là thế hệ lớn lên cùng Internet và mạng xã hội, vì vậy công nghệ không chỉ là bối cảnh mà còn trở thành một phần bản chất của văn học Gen Z. Nhiều tác giả trẻ công bố tác phẩm trên Wattpad, Facebook, TikTok, blog cá nhân... thay vì chỉ thông qua xuất bản truyền thống. Chính môi trường số đã làm thay đổi cách thức sáng tạo: từ ngôn ngữ, nhịp điệu cho đến hình thức trình bày. Những thể nghiệm văn học trực tuyến, văn học fanfiction, hay tiểu thuyết “dạng series” đăng nhiều kỳ trên mạng phản ánh rõ tác động này. Đồng thời, công nghệ cũng tạo điều kiện cho độc giả Gen Z tiếp cận văn chương theo những cách mới: nghe sách nói, đọc e-book, tương tác bình luận trực tiếp với tác giả. Có thể nói, văn học Gen Z vừa được sinh ra trong không gian mạng, vừa nhờ mạng mà lan tỏa, hình thành nên một cộng đồng sáng tác và tiếp nhận mở, nhanh nhạy và gắn chặt với đời sống công nghệ.

Bước vào không gian văn hóa toàn cầu, văn học Gen Z phải đối diện nhiều thách thức. *Thứ nhất*, sự cạnh tranh từ văn hóa nghe – nhìn (phim, nhạc, vlog, game) làm cho việc đọc sách không còn là lựa chọn hàng đầu của giới trẻ. *Thứ hai*, văn học dịch và các nền tảng quốc tế đem lại sự so sánh gay gắt về chất lượng, dễ khiến văn học trẻ bị “lấn át”. *Thứ ba*, nguy cơ chạy theo thị hiếu, lối viết dễ dãi để nhanh chóng nổi tiếng trên mạng cũng đe dọa đến chiều sâu văn chương. Tuy vậy, đi cùng những thách thức ấy là không ít cơ hội. Gen Z có lợi thế lớn nhờ sự thông thạo công nghệ, khả năng tiếp nhận đa văn hóa và tinh thần hội nhập. Họ có thể xuất bản toàn cầu thông qua Amazon Kindle, Webtoon hay nền tảng tự xuất bản trong nước, qua đó đưa tác phẩm vượt ra ngoài biên giới. Đồng thời, chính sự biến động của thời đại – biến đổi khí hậu, dịch bệnh, khủng hoảng bản sắc... – lại trở thành nguồn chất liệu phong phú để Gen Z lên tiếng, khẳng định cái tôi thế hệ. Nhờ vậy, văn học Gen Z vừa phải đối diện áp lực, vừa có động lực mạnh mẽ để tìm bản sắc riêng trong dòng chảy văn học đương đại.

Nhìn từ hiện tại, văn học Gen Z tại Việt Nam đang phát triển theo những khuynh hướng rõ rệt. *Thứ nhất*, văn học số hóa, gắn liền với nền tảng mạng xã hội, trở thành môi trường phổ biến để sáng tác, phát tán và quảng bá tác phẩm. *Thứ hai*, khuynh hướng tự sự cá nhân, đề cao trải nghiệm và cảm xúc riêng tư, cho thấy sự gần gũi với nhật ký, blog, nhưng lại được nâng cấp thành văn bản văn học với tính chia sẻ cộng đồng. *Thứ ba*, sự lai ghép thể loại (thơ ngắn, tản văn mạng, văn học hình ảnh, truyện minh họa trực tuyến...) phản ánh tinh thần sáng tạo mở của thế hệ mới. Trong tương lai, Gen Z hứa hẹn sẽ trở thành lực lượng nòng cốt tạo nên diện mạo văn học thế kỷ XXI – một diện mạo trẻ trung, toàn cầu hóa nhưng vẫn tìm cách khẳng định căn tính Việt. Viễn cảnh này không chỉ là sự kế thừa truyền thống, mà còn là sự tái định nghĩa văn học trong bối cảnh công nghệ và toàn cầu hóa, nơi mà giới trẻ vừa là người viết, vừa là độc giả, vừa là cộng đồng nuôi dưỡng văn học.

Vậy kịch bản nào cho văn học Gen Z phát triển trong bối cảnh hiện nay? Thực tế cho thấy văn học Gen Z đang nổi lên như một dòng chảy mới trong nền văn học Việt Nam, mang theo tinh thần của một thế hệ được nuôi dưỡng, trưởng thành trong bối cảnh toàn cầu hóa và cách mạng công nghệ. Sự sáng tạo, năng động, chủ động của họ là rất đáng ghi nhận. Tương lai của dòng văn học này khá rộng mở, song cũng có nhiều thách thức cần vượt qua.

Một trong những thách thức lớn nhất mà văn học Gen Z phải đối diện là sự thay đổi trong thói quen đọc của công chúng. Trong kỷ nguyên số, người trẻ dành nhiều thời gian cho các nền tảng trực tuyến như mạng xã hội, YouTube hay các ứng dụng đọc nhanh thay vì dành sự kiên nhẫn cho những tác phẩm dài hơi. Sách in vì thế mất dần vị thế truyền thống, và các tác giả Gen Z phải nỗ lực tìm cách giữ chân độc giả vốn đang bị cuốn vào vô vàn hình thức giải trí tức thời. Điều này đặt ra yêu cầu đổi mới cả ở phương diện nội dung lẫn hình thức để văn học vẫn có thể giữ được sức hút. Một thách thức khác đến từ sự cạnh tranh trực tiếp với văn học quốc tế. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, độc giả trẻ có thể dễ dàng tiếp cận với những tác phẩm dịch, phim ảnh, truyện tranh hay tiểu thuyết trực tuyến từ khắp nơi trên thế giới. Sức hấp dẫn và đa dạng của các nguồn văn hóa ngoại nhập khiến văn học trẻ Việt Nam dễ bị lu mờ. Các tác giả Gen Z nếu chỉ dừng lại ở việc mô phỏng hoặc

vay mượn phong cách nước ngoài thì khó lòng tạo nên dấu ấn riêng. Vì vậy, việc khẳng định bản sắc cá nhân đồng thời gắn kết với văn hóa dân tộc là một thách thức cấp thiết. Ngoài ra, áp lực sáng tạo cũng là một vấn đề không nhỏ. Số lượng tác phẩm mới được đăng tải hằng ngày trên Wattpad, Facebook hay các nền tảng xuất bản điện tử rất lớn, dẫn đến tình trạng “bội thực” văn bản. Trong bối cảnh đó, việc tìm ra đề tài độc đáo và cách thể hiện khác biệt là điều vô cùng khó khăn. Không ít cây bút trẻ dễ rơi vào lối viết vội vàng, vay mượn và lặp lại, khiến tác phẩm thiếu đi chiều sâu tư tưởng. Bên cạnh đó, thị hiếu thị trường – đặc biệt là sự chi phối của xu hướng câu view, câu like – cũng có thể làm văn học Gen Z bị cuốn vào các tác phẩm mang tính giải trí ngắn hạn, thiếu giá trị bền vững về nghệ thuật và nhân văn.

Tuy đối diện nhiều thách thức, văn học Gen Z cũng đứng trước những cơ hội chưa từng có nhờ sự phát triển của công nghệ. Mạng xã hội và các nền tảng số mở ra không gian sáng tác và công bố rộng lớn, nơi mỗi tác giả trẻ có thể trực tiếp đưa tác phẩm của mình đến công chúng mà không phải trải qua các khâu xuất bản truyền thống. Điều này không chỉ rút ngắn khoảng cách giữa người viết và người đọc, mà còn khuyến khích sự thử nghiệm, sáng tạo trong nhiều thể loại và phong cách mới. Lợi thế lớn của thế hệ Gen Z chính là khả năng thích nghi với đời sống số. Sinh ra và lớn lên trong kỷ nguyên công nghệ, các tác giả trẻ nhanh nhạy trong việc nắm bắt vấn đề xã hội, phản ánh hiện thực hiện đại, đồng thời khai thác những đề tài mới mẻ, táo bạo gắn liền với trải nghiệm thế hệ. Những câu chuyện về áp lực học tập, khủng hoảng tâm lý, tình yêu hay ý thức về môi trường... thường được thể hiện qua giọng điệu chân thực, gần gũi, dễ tạo nên sự đồng cảm nơi độc giả cùng trang lứa. Một cơ hội khác đến từ sự giao thoa văn hóa toàn cầu. Gen Z có thể tiếp cận kho tàng văn học, điện ảnh, âm nhạc quốc tế đa dạng, từ đó làm phong phú thêm nội dung và kỹ thuật biểu đạt. Sự hòa trộn giữa yếu tố bản địa và quốc tế giúp tác phẩm vừa mang hơi thở hiện đại vừa giữ được sự gần gũi, tạo nên sức hút đặc biệt. Bên cạnh đó, đặc điểm nổi bật của văn học Gen Z là nhấn mạnh vào tiếng nói bản sắc cá nhân. Những trang viết thường mang tính tự sự mạnh mẽ, phản ánh tâm trạng, sự tổn thương và ước vọng cá nhân. Chính yếu tố này đã tạo nên tính chân thực và sức lan tỏa, giúp văn học Gen Z khẳng định dấu ấn riêng trong dòng chảy văn học đương đại.

Các hội thảo và sân chơi văn học gần đây, như *Uơm mầm văn học teen* (2022), cho thấy Gen Z vừa say mê sáng tác vừa quan tâm đến việc tự biên tập, tự công bố tác phẩm. Xu hướng này phản ánh một kịch bản “văn học mở”, nơi mỗi tác giả trẻ có thể trở thành biên tập viên cho chính mình, trực tiếp kết nối và đối thoại với độc giả. Tuy vậy, sự tự do này cũng đặt ra thách thức: thiếu những “bộ lọc” chuyên nghiệp dễ dẫn đến sáng tác lan tỏa nhanh nhưng thiếu chiều sâu. Vì vậy, văn học Gen Z trong tương lai cần kết hợp hài hòa: vừa tận dụng không gian số để sáng tạo và lan tỏa, vừa duy trì những giá trị nghệ thuật, nhân văn và bản sắc dân tộc.

Có thể nói, văn học Gen Z ở Việt Nam đang trong quá trình định hình, non trẻ nhưng đầy tiềm năng. Thách thức từ thói quen đọc mới, sự cạnh tranh quốc tế và sức ép thị trường lại chính là động lực thúc đẩy thế hệ này khẳng định bản sắc. Với ưu thế công nghệ và tinh thần sáng tạo, văn học Gen Z có thể không chỉ làm mới diện mạo văn học Việt Nam mà còn góp phần mở rộng tiếng nói văn chương Việt ra thế giới.

2.2. Tiếng nói thế hệ hay hạt nhân trong sáng tác của thế hệ Z

Ngay từ khi xuất hiện, văn học Gen Z đã nhanh chóng thu hút nhiều thế hệ độc giả bởi sự mới mẻ trong phong cách sáng tác cũng như tinh thần không ngại chạm đến những vấn đề thường bị bỏ qua trong đời sống. Các tác giả trẻ đề cập trực diện đến tổn thương tâm lý, áp lực đồng trang lứa, khủng hoảng bản sắc hay những câu chuyện cá nhân sâu kín. Thay vì sử dụng ngôn từ cầu kỳ, họ chọn giọng văn giản dị, gần gũi nhưng giàu dấu ấn cá nhân, nhờ vậy tạo nên sự đồng cảm mạnh mẽ với người đọc trẻ. Trong bức tranh đa dạng của văn học Gen Z Việt Nam, nhiều gương mặt trẻ đã để lại dấu ấn riêng bằng những phong cách sáng tác độc đáo. Đinh Hằng nổi bật như một người trẻ đam mê xe dịch, mang vào trang viết hơi thở của những chuyến đi, sự trải nghiệm và tinh thần tự do phóng khoáng. Hamlet Trương lại được biết đến với những áng văn trữ tình đậm chất lãng mạn, phản ánh những rung động, khắc khoải và khát vọng yêu thương của thế hệ trẻ. Trong khi đó, Lam đem đến một giọng viết dịu dàng, gắn liền với những diễn ngôn chữa lành, khơi gợi sự đồng cảm và giúp độc giả tìm thấy khoảng lặng an yên trong tâm hồn. Phát Dương nổi bật bởi tinh thần “tò mò” trước thế giới, với những trang viết phản ánh sự quan sát tinh tế và khát vọng khám phá những điều giản dị nhưng giàu ý nghĩa trong đời sống. Còn Jun Phạm, bên cạnh hình ảnh một nghệ sĩ đa tài, còn in dấu cuộc đời trong từng tác phẩm văn chương của mình, tạo nên sự kết hợp hài hòa giữa trải

nghiệm cá nhân và tinh thần sẻ chia. Chính sự đa dạng ấy đã góp phần làm nên diện mạo phong phú và nhiều màu sắc cho văn học Gen Z, đồng thời khẳng định sức sống mạnh mẽ của tiếng nói thế hệ trong nền văn học Việt Nam đương đại.

Nhiều tác phẩm tiêu biểu đã cho thấy vì sao các cây bút trên trở nên quen thuộc với bạn đọc là thế hệ trẻ. Lí do rất đơn giản: họ “đọc” và họ “thấy” mình được tái hiện trong sự đồng cảm của những cây bút kể trên. Đinh Hằng là một travel blogger và tác giả trẻ gắn liền với đam mê dịch chuyên. Từ những trang blog *Yahoo 360* đến các đầu sách nổi bật như *Quá trẻ để chết: Hành trình nước Mỹ*, cô đã ghi dấu trong lòng độc giả bằng giọng văn tươi trẻ, phóng khoáng và đầy trải nghiệm. Các tác phẩm của Đinh Hằng không chỉ là nhật ký du lịch mà còn là những chiêm nghiệm sống, khẳng định cá tính dám đi, dám sống và truyền cảm hứng cho giới trẻ. Hamlet Trương cũng là người “ham xê dịch” nhưng khác với hành văn mượt mà, giàu hình ảnh của Đinh Hằng, Hamlet Trương xây dựng một phong cách ổn định với giọng văn tình cảm, thủ thi. Không xuất thân từ nghiệp viết, nhưng Trương lại gây dấu ấn mạnh mẽ với những trang văn nhẹ nhàng, giàu cảm xúc. Anh viết về tình yêu, hạnh phúc và giá trị sống với giọng điệu thủ thi, gần gũi, như một sự an ủi cho những tâm hồn trẻ đang loay hoay trong đời sống hiện đại. Phong cách của Hamlet Trương tạo nên sức hút bởi sự giản dị, chân thành và khả năng khơi gợi niềm tin vào cuộc sống. Nhiều bạn trẻ yêu thích việc đọc Lam vì Lam xuất hiện trong văn học trẻ với lối viết giàu tính sẻ chia và trị liệu. Tác phẩm *Trốn lên mái nhà để khóc* tiêu biểu cho phong cách của cô: dịu dàng, chân thực, hướng đến việc hàn gắn những tổn thương tinh thần. Bằng lời văn ấm áp, Lam giúp độc giả tìm thấy năng lượng tích cực, niềm tin và sức mạnh để đối diện quá khứ, đồng thời khẳng định giá trị nhân văn sâu sắc trong sáng tác của mình. *Trốn lên mái nhà để khóc* (Lam) vừa phản ánh tuổi thơ thiếu tình yêu thương, vừa cho thấy sự đối diện can đảm của một tâm hồn đang trưởng thành, đi kèm thông điệp an ủi mang tính chữa lành: “*Chúc bạn mỗi lần khóc đều có thể vùi đầu vào một cái ôm*”. Phát Dương là gương mặt Gen Z tiêu biểu với văn phong dung dị, gần gũi nhưng chất chứa nhiều suy tư. Anh viết về những câu chuyện đời thường với góc nhìn tò mò, tinh tế, chạm đến các vấn đề xã hội và những nỗi đau con người phải đối diện. Qua các tác phẩm như *Bộ móng tay màu đỏ* hay *2 người trong 1 ngăn tủ*, Phát Dương đã khẳng định phong cách “kể chuyện bằng sự chân thành”, đồng thời gửi gắm thông điệp nhân văn sâu sắc. Từ ca sĩ, diễn viên đến nhà văn, Jun Phạm luôn mang đến hình ảnh một nghệ sĩ đa năng và sáng tạo. Các tác phẩm như *Nếu như không thể nói nếu như* hay *Có ai giữ giùm những lãng quên* giàu cảm xúc, mang hơi thở đời thường, đồng thời khơi gợi suy ngẫm về tình yêu, ký ức và tuổi trẻ. Bằng văn phong mộc mạc nhưng tinh tế, Jun Phạm đã xây dựng được dấu ấn riêng, truyền cảm hứng cho bạn đọc qua từng câu chuyện giản dị mà sâu lắng v.v...

Điểm đáng chú ý là Gen Z không chỉ dừng lại ở việc phản ánh hiện tại mà còn tìm cách kết nối quá khứ và truyền thống. Nhiều tác giả, nghệ sĩ trẻ như Phương Mỹ Chi lồng ghép ca dao, tục ngữ, cổ tích vào các sản phẩm âm nhạc – văn học, mở rộng biên giới sáng tạo và giúp công chúng trẻ tiếp cận lại giá trị văn hóa Việt Nam bằng hình thức mới mẻ. Chính sự giao thoa này đã tạo nên sức hấp dẫn của văn học Gen Z: vừa là tiếng nói cá tính, vừa là cầu nối giữa truyền thống và hiện đại.

Nếu đời sống hiện đại là bối cảnh thì cảm xúc cá nhân chính là hạt nhân trong sáng tác của Gen Z. Sinh ra và lớn lên trong thời đại số hóa, thế hệ này không chỉ chứng kiến mà còn trải nghiệm trực tiếp sự thay đổi nhanh chóng của xã hội. Họ đối diện với những vấn đề phổ biến như cô đơn, lạc lõng, áp lực học tập – công việc, mâu thuẫn giữa cái tôi cá nhân và sự hòa nhập cộng đồng. Những trải nghiệm ấy được đưa thẳng vào tác phẩm, thường dưới dạng ngôi kể thứ nhất, khiến văn học Gen Z mang đậm tính cá nhân hóa. Các tác phẩm như *Thưa ngoại, con mới về* - (Lam), hay nhiều trang viết của Jun Phạm trong *Nếu như không thể nói nếu như*, đều thể hiện sự chân thực ấy. Đó là niềm vui, nỗi nhớ, sự mong manh khi trưởng thành, hay những kỷ niệm tình yêu tuổi học trò – tất cả được kể lại bằng cảm xúc trực tiếp, không giấu giếm. Qua đó, người đọc không chỉ đồng cảm với tác giả mà còn tìm thấy chính mình trong những trải nghiệm tương đồng. Văn học Gen Z, vì vậy, vừa phản ánh xã hội đương đại, vừa mang tính “chữa lành” – nhắc nhở rằng sự yếu đuối, mâu thuẫn cũng là một phần tất yếu của đời người.

Không thể không nhắc đến vai trò của công nghệ và mạng xã hội – nơi Gen Z vừa sáng tác, vừa chia sẻ và kết nối trực tiếp với độc giả. Wattpad, Facebook, TikTok hay Instagram không chỉ là công cụ xuất bản mà còn là không gian thử nghiệm, nơi tác giả có thể lồng ghép hình ảnh, âm thanh, video để tạo hình thức văn học lai ghép. Quá trình tương tác hai chiều cũng giúp tác giả lắng nghe, điều chỉnh và phát triển tác phẩm liên tục. Điều này khiến văn học Gen Z vừa nhanh nhạy,

vừa linh hoạt, mở rộng biên giới của văn chương truyền thống và đưa nó đến gần hơn với độc giả đại chúng.

2.3. Sự tiếp nhận của xã hội đối với văn học Gen Z

Văn học Gen Z trong bản đồ văn học đương đại có diện mạo như thế nào? Ở đây chúng tôi xem xét cả hai phương diện: Trong bối cảnh văn hóa đọc không đánh giá cao thái độ tiếp nhận của các bạn trẻ, gen Z có thói quen đọc không? Họ tham gia đời sống sáng tác như thế nào? Xã hội có thái độ thế nào khi tiếp nhận các sáng tác của thế hệ này? Tương lai nào cho văn học của thế hệ đặc thù này?

Thực tế, thế hệ Gen Z không hề quay lưng với văn chương. Họ vẫn duy trì thói quen đọc nhưng theo cách riêng: không chỉ đọc sách in mà còn qua báo chí, mạng xã hội và các nền tảng số. Chính nhờ đặc điểm thế hệ – gắn liền với công nghệ và tính cá nhân hóa – mà phong cách tiếp nhận và tiêu thụ thông tin của Gen Z rất đa dạng. Song song với việc đọc, giới trẻ còn trực tiếp tham gia viết lách. Nhiều tác phẩm do chính Gen Z sáng tác đã ra đời, mang tinh thần trẻ trung, mới mẻ và nhận được sự đón nhận tích cực từ độc giả cùng thế hệ.

Báo chí truyền thống cũng ghi nhận và hỗ trợ xu hướng này. Những chuyên mục báo ra đời dành không gian sáng tạo và đọc cho các bạn trẻ gen Z ra đời. Biểu hiện cụ thể là đã có rất nhiều chuyên mục báo được ra đời để phục vụ việc đọc của giới trẻ. Điều này cho thấy rằng việc đọc của giới trẻ đã được đón nhận và quan tâm. Với tôn chỉ “phụng sự bạn đọc”, đầu báo *Tuổi Trẻ* luôn dành không gian mở cho sự tương tác đa chiều của đông đảo các bạn đọc, đặc biệt là người đọc thuộc thế hệ gen Z. Trang *Bạn đọc làm báo* là một hình thức xã hội hóa báo chí hiệu quả, giúp *Tuổi Trẻ* có những trang báo mang đậm chất đời sống. Qua trang viết này, các bạn đọc có thể tìm đọc những tác phẩm ngắn, mang đậm hơi thở của thời đại, mang đậm dấu ấn của văn học thế kỷ XXI với tinh thần tươi trẻ và mới lạ. Bên cạnh đó, hàng loạt các phong trào vận động, các cuộc thi, sự kiện giao lưu đã được *Tuổi Trẻ* tổ chức để bạn đọc có cơ hội kể câu chuyện của chính họ. Nhờ *Tuổi Trẻ*, cộng đồng bạn đọc văn minh và những người đọc trẻ tuổi có niềm yêu thích mạnh mẽ với văn chương đã được hình thành.

Trong trào lưu chuyển đổi số khắp nơi, *Tuổi Trẻ* cũng đã tự cập nhật và làm mới chính mình. Cách đây 5 năm *Tuổi Trẻ Online* đã khoác lên mình tấm áo mới với giao diện bắt mắt và tiện dụng hơn, phù hợp với những người đọc, người sáng tạo thuộc thế hệ gen Z. Những mẫu tin, các bài viết được thể hiện dưới những hình thức trực quan sinh động hơn như video, audio, infographic, megastory... Những gì mà báo *Tuổi Trẻ* đã và đang làm được cũng là một sự công nhận cho việc văn học gen Z, những tác phẩm ra đời trong hai thập kỷ đầu của thế kỷ XXI mang tinh thần mới mẻ, dành cho người đọc của thế hệ gen Z. Gen Z là một thế hệ những người trẻ tuổi, trong họ có những tinh thần đọc và tiếp nhận khác biệt và độc đáo hoàn toàn phù hợp với hơi thở thời đại mới, thời đại cho phép bộc lộ những cá tính và quan điểm cá nhân. Gen Z là một thế hệ người trẻ rất khác biệt vì được lớn lên trong bối cảnh xã hội gắn liền với sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ. Gen Z không chỉ là hiện tại mà còn là tương lai. Vì vậy việc kiến tạo các giá trị phụng sự cho đối tượng này là hướng đi cần được xem xét nghiêm túc. Không phải Gen Z không đọc báo, chẳng qua nhu cầu và phong cách tiêu thụ thông tin của họ rất đặc thù và đa dạng. Điều này đòi hỏi các cơ quan thông tấn báo chí (trong đó có *Tuổi Trẻ*) phải tự vận động thay đổi để đáp ứng nhu cầu và đa dạng hóa trải nghiệm người dùng.

Gen Z cần sự “share” thông tin nhanh, sinh động nhưng không dễ dãi và hời hợt. Thậm chí bộ lọc thông tin của họ rất tốt nhờ vào sự hỗ trợ đắc lực của công nghệ. Họ hoàn toàn có thể đưa ra một lựa chọn từ báo khác nếu như đọc một thông tin sai lệch hay hình thức thể hiện xấu, app chậm, hình ảnh kém chất lượng. Một chuyên trang về Đời sống Gen Z chỉ dành cho mọi chuyện thuộc về Gen Z, từ kiếm tiền, làm việc, đời sống, tình yêu, tình dục, sức khỏe, tinh thần... Nơi đó Gen Z có thể kể những câu chuyện của riêng mình, có thể học hỏi từ sự trải nghiệm của thế hệ trước và trở thành một diễn đàn để Gen Z biểu đạt quan điểm, bày tỏ ý kiến, tranh luận và bình luận. Tính thiết thực và sự tương tác sẽ là hai cực nam châm thu hút sự chú ý và đồng hành của một lượng bạn đọc trẻ năng động. Chỉ nội dung thôi là chưa đủ, Gen Z đòi hỏi hình thức chuyên tải thông tin phải đa dạng, trực quan sinh động. Cách thể hiện truyền thống dưới dạng báo viết cần được triển khai song song với báo hình (điện hình như vlog, viral clip), báo tiếng (như podcast). Sự đa dạng trong cách thể hiện là điều kiện để cải thiện chất lượng và cá nhân hóa trải nghiệm của người dùng.

3. KẾT LUẬN

Văn học Gen Z, với những đặc điểm nổi bật về tác giả, độc giả, nội dung và phương thức lan tỏa, đang dần khẳng định vị trí của mình trong tiến trình văn học Việt Nam đương đại. Sự xuất hiện của thế hệ cầm bút trẻ không chỉ phản ánh nhu cầu khẳng định bản ngã và tiếng nói thế hệ, mà còn cho thấy khả năng thích ứng linh hoạt trước những biến động xã hội và thách thức của thời đại số. Những trang viết về đời sống hiện đại, cảm xúc cá nhân và khát vọng tuổi trẻ đã tạo nên một nguồn năng lượng sáng tạo mới, vừa mang tính cá nhân, vừa mang tính cộng đồng. Bên cạnh đó, công nghệ và mạng xã hội đã mở rộng biên giới tiếp nhận, giúp văn học trở thành một không gian mở cho sự đồng cảm, sẻ chia và đối thoại. Dẫu hành trình phía trước còn nhiều thách thức, nhưng chính những cơ hội mà thời đại đem lại đang giúp văn học Gen Z kiến tạo bản sắc riêng, đóng góp vào sự vận động đa dạng của văn học Việt Nam trong thế kỉ XXI và gợi mở những hướng nghiên cứu mới về vai trò của thế hệ trẻ trong đời sống văn hóa – nghệ thuật.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bảo Lộc. (2024) *Văn học Gen Z - một thế hệ hội nhập*. Truy cập ngày 4/12/2024. <https://www.qdnd.vn/van-hoa/van-hoc-nghe-thuat/van-hoc-gen-z-mot-the-he-hoi-nhap-778188>
2. Lam. (2022). *Đi vòng thế giới vẫn quanh một người*. Nxb Dân trí. Hà Nội.
3. Lam. (2023). *Trốn lên mái nhà để khóc*. Nxb Dân trí. Hà Nội.
4. Lam. (2024). *Thưa ngoại con mới về*. Nxb Dân trí. Hà Nội.
5. Phát Dương. (2023). *2 người trong 1 ngăn tủ*. Nxb Trẻ. Hà Nội.
6. Phát Dương. (2020). *Bộ móng tay màu đỏ*. Nxb Tổng hợp thành phố Hồ Chí Minh.
7. Jun Phạm. (2013). *Nếu như không thể nói nếu như*. Nxb Lao động.
8. Jun Phạm. (2023). *Xứ sở miền man*. Nxb Phụ nữ Việt Nam. Hà Nội.
9. Jun Phạm. (2016). *Thức dậy, anh vẫn là mơ*. Nxb Văn hóa - Văn nghệ. Thành phố Hồ Chí Minh.
10. Hamlet Trương & Iris Cao. (2012). *Thương nhau để đó*. Nxb Văn học. Hà Nội.
11. Hamlet Trương & Iris Cao. (2015). *Mim cười cho qua*. Nxb Văn học. Hà Nội.
12. Hamlet Trương. (2018). *Sống tiếp và sống tốt*. Nxb Văn học. Hà Nội.
13. Đinh Hằng. (2015). *Quá trẻ để chết: Hành trình nước Mỹ*. Nxb Hội Nhà văn. Hà Nội.
14. Đinh Hằng. (2016). *Chân đi không mới: Hành trình Đông Nam Á*. Nxb Hội Nhà văn. Hà Nội.
15. Triều Dương. (2023). Người trẻ và văn chương: Tìm về bản nguyên. *Tạp chí Văn nghệ quân đội*, số 1022.

GENE Z LITERATURE – THE VOICE OF A GENERATION EMERGING IN THE DIGITAL AGE

Abstract: *Gen Z literature refers to the works created by and for the generation born and raised in the digital age (approximately 1997–2012). It represents the voice of a new generation, expressing personal concerns and aspirations while depicting a multidimensional picture of modern society. At its core, Gen Z literature highlights everyday life and individual emotions through a free, intimate, and humanistic style of writing. The rise of technology and social media has not only enabled Gen Z to disseminate their works more widely but also shaped new reading and writing habits, making literature a space for empathy, sharing, and creativity. This body of literature has begun to receive positive responses from readers, reflecting its vitality and increasing influence in contemporary Vietnamese literary life. Although facing challenges from globalization and the literary market, Gen Z writers are asserting their identities and opening new prospects, contributing to the shaping of Vietnamese literature in the 21st century.*

Keywords: *Creativity; empathy; digital age; the voice of a generation; gene Z literature.*